

> Retouradres Postbus 24037 2490 AA Den Haag

De Minister van Economische Zaken
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Staatstoezicht op de Mijnen

Bezoekadres
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Postadres
Postbus 24037
2490 AA Den Haag

T 070 379 8400 (algemeen)
F 070 379 8455 (algemeen)

sodm@minez.nl
www.sodm.nl

Behandeld door
drs. H.A.J.M. van der Meijden
MBA

Datum 12 juli 2017
Betreft Staat van de Sector Geothermie

Ons kenmerk
17113279

Uw kenmerk

Kopie aan
Economische Zaken: DG ETM
SodM:
Directie Ondergrond & Boren
Directie Engineering & Netbeheer

Bijlage(n)
1

Excellentie,

Met genoegen bied ik u hierbij de Staat van de Sector Geothermie aan. Het is de eerste keer dat SodM een Staat van de Sector publiceert. Deze Staat schetst een overzicht van de huidige situatie en geeft een doorkijk naar toekomstige ontwikkelingen in de sector. Er wordt gereflecteerd over wat er goed gaat en over wat verbetering behoeft. Ook worden de belangrijkste milieu- en veiligheidsrisico's van geothermie benoemd. De Staat van de Sector Geothermie sluit af met aanbevelingen van SodM aan de geothermiesector zelf en aan het Ministerie van Economische Zaken.

SodM gaat niet over de vraag of in Nederland wel of geen geothermieactiviteiten plaatsvinden. Een toezichthouder maakt immers geen beleid. Maar van hem mag wel verwacht worden dat hij er op toeziet dat, indien er naar aardwarmte geboord wordt, dit op een veilige manier gebeurt voor mens en milieu en in overeenstemming is met wet- en regelgeving. SodM is van mening dat die veiligheid en de bescherming van het milieu op dit moment onvoldoende geborgd worden bij de ontwikkeling en uitvoering van geothermieprojecten.

SodM acht haar bovenstaande conclusie van extra belang in de context van de geothermie ambities zoals die door Rijksoverheid, lagere overheden en private partijen gearticuleerd worden. Niet alleen ambities in aantallen projecten maar zeker ook de wens om ultradiepe geothermie te ontwikkelen.

Deze Staat van de Sector is tot stand gekomen op basis van observaties en interventies van SodM in afgelopen jaren en vindt zijn legitimering in haar reflectieve taken. SodM heeft als toezichthouder zijn deskundige oren en ogen in het "veld". De staat van de geothermie gekoppeld aan hoge ambities voor de sector voeden de prioriteit die SodM geeft aan de noodzaak die risico's beter te beheersen.

SodM is van mening dat veiligheids- en milieurisico's onvoldoende onderkend worden door de sector die over het algemeen een matig ontwikkelde veiligheidscultuur kent. Ook wet- en regelgeving worden niet goed nageleefd. De sector is nog onervaren, beperkt in omvang en deelt kennis onvoldoende. Wij

adviseren de Mijnbouwwet zodanig aan te passen dat strenge eisen worden gesteld aan de deskundigheid van partijen. De sector bevelen wij aan om kennis en ervaring uit de olie- en gasector beter te benutten en ook eigen veiligheidsstandaarden te ontwikkelen. SodM vindt het wenselijk de borging van leercurves en deskundigheid te optimaliseren. De huidige versnippering in de sector maakt dit niet eenvoudig.

Waar nadruk wordt gelegd op het in potentie duurzame karakter van geothermie vraagt SodM zich af of de focus bij sommigen in de sector niet teveel gericht is op het vervangen van de huidige, veelal fossiele energievoorziening door een goedkoper alternatief. Partijen in de hele geothermie keten proberen daarbij kosten zo laag mogelijk te houden. Dit kan er mede de oorzaak van zijn dat er in de praktijk incidenten hebben plaatsgevonden die mogelijk te wijten zijn aan het gebruik van inferieure materialen of aan de inzet van onvoldoende gekwalificeerd personeel. Ook lijkt er weinig oog te zijn voor de noodzaak financiële voorzieningen aan te houden voor de zogenaamde "full life cycle" van het project (van boren tot en met ontmantelen van installaties) en om tegenvallers op te vangen. SodM adviseert om in de Mijnbouwwet "best beschikbare techniek" voor te schrijven en zo mede te borgen dat een acceptabel veiligheidsniveau wordt bereikt. Ook vindt SodM het belangrijk dat financiële zekerheid wordt geregeld met betrekking tot mogelijk onvoorziene gebeurtenissen en de toekomstige ontmanteling van installaties.

Daarnaast lijken er in de huidige praktijk nauwelijks beperkingen om geothermie toe te passen waar dan ook in het land. In de "Ontwerp Structuurvisie Ondergrond" wordt de nadruk gelegd op de potentie van geothermie en de ambitie om deze potentie zoveel mogelijk te benutten.

Op dit moment zijn er bijvoorbeeld vergunningen afgegeven voor gebieden met een verhoogde kans op natuurlijke aardbevingen zoals in oostelijk Brabant en Noord Limburg, nabij de Peelbreuken en in gebieden waar sprake is van seismiteit als gevolg van gaswinning, zoals in Groningen. SodM is van mening dat in dit soort gebieden sprake kan zijn van verhoogd seismisch risico en adviseert aldaar terughoudend te zijn met het ontwikkelen van geothermieprojecten. De seismische risico's specifiek geassocieerd met voorgenomen ultradiepe geothermie (dieper dan vier km) zijn nog groter en moeilijker te beheersen dan risico's van geothermieprojecten op meer conventionele diepten.

Naast het seismische risico kan er ook een aansprakelijkheidsdilemma ontstaan als gaswinning en geothermie in hetzelfde gebied plaatsvinden.

SodM is van mening dat, duidelijker dan nu mogelijk het geval is, moet worden aangegeven waar in Nederland wel en waar geen aardwarmte mag worden gewonnen uit veiligheid en milieu overwegingen. De toezichthouder adviseert gebiedsgericht beleid te ontwikkelen. Dit zou een meer expliciete plek moeten krijgen in de Structuurvisie Ondergrond en ook vertaald moeten worden in het vergunningenbeleid. Daarbij ligt het in de rede risico beleving en risico acceptatie

te plaatsen in de context van maatschappelijke sentimenten rondom het gebruik van de ondergrond. Het verdient wellicht aanbeveling dit ook mee te wegen in de toekenning of anderszins van vergunningen.

Tenslotte. Om delfstoffen of aardwarmte te mogen winnen moeten ondernemingen onder andere een winningsplan hebben dat is goedgekeurd door de Minister van Economische Zaken.

In de praktijk blijkt echter geen enkele geothermist over een goedgekeurd winningsplan te beschikken. Mogelijk dat "opstart uitdagingen" van deze jonge sector en de wens om geothermie te stimuleren en te faciliteren hierin een rol gespeeld hebben. De toezichthouder acht het echter niet langer verstandig noch wenselijk zonder goedgekeurd winningsplan te opereren omdat bij het ontbreken van een winningsplan ook de voorwaarden waaronder gewonnen mag worden ontbreken. Daarom dringt SodM bij het Ministerie van Economische Zaken aan om bestaande achterstanden weg te werken door snel te besluiten op reeds ingediende winningsplannen van bestaande projecten die al in productie zijn.

Zolang deze winningsplannen nog niet door de Minister zijn goedgekeurd vraagt SodM om een tijdelijk beleidskader als basis voor het SodM toezicht.

Voorlopig zal SodM het huidige verscherpte toezicht op bestaande projecten handhaven. Dit geldt ook voor de advisering van SodM aan het Ministerie van Economische Zaken betreffende vergunningen en winningsplannen van nieuwe projecten. Daar waar veiligheid of het milieu in het geding komt zullen wij uiteraard interveniëren en zo nodig handhaven.

Graag verwijs ik u, specifiek voor de aanbevelingen van SodM, naar hoofdstuk 4 van de bijgevoegde Staat van de Sector Geothermie.

Mocht u behoefte hebben aan nadere toelichting op deze brief of de Staat van de Sector Geothermie dan zijn wij uiteraard beschikbaar.

Deze brief en de Staat van de Sector zullen donderdag 13 juli in de loop van de middag op de website van SodM openbaar worden gemaakt.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

drs. H.A.J.M. van der Meijden, MBA
Inspecteur-generaal der Mijnen